

Zintzurretik heltzen ez didan literatura ez zait interesatzen

KARMELO C. IRIBARREN, IDAZLEA

Hasterako aipatu du “pertsonaia” hitza bere poemetan mintzo denaz aritzeko, kazetariari abisatu nahian bezala, hura hura duk, ni ni nauk. Hura tipo iluna duk, bakartia, hiria behar duena galtzeko, bizitzak zauritua, etsitua tristuran, ironikoa poz uneetan, iraganari kantatzen ez dionean irauteari kantatzen diona. Ni, aldiz... tira, ni agian ere bai, baina ez hura bezainbeste.

TESTUA | KEPA MATXAIN
ARGAZKIA | DANI BLANCO

Nola oroitzen dituzu hasiera garaia?

Grosetako Bodegón San Inazioan juntatzen ginen bospasei lagun, ostegunetan, 17 bat urterekin. Ostatu handi bat zen, eta bazterreko mahai bat uzten ziguten. Isidro Mendibil, Julia Otxoa –gero idazle bihurtu zena– eta orain gogoratzen ez ditudan beste batzuk. Literatur aldizkari bat geneukan, *Barro* izenekoa. Han argitaratu nituen bi poema, baina soneto bat besterik ez daukat gordeta. Otxoak izan ezik, idazteari utzi zioten gainontzekoek, eta nik bakardadean egin nuen bidea.

Hori irakurri dut: 80ko hamarkadako urteak oso bakartiak izan zirela zuretzat.

Bai behintzat idazle modura. Ez neukan ia obrarik. Ez nuen idazlerik ezagutzen. Baziren batzuk, aurrena *Kurpil* eta gero

Kantil aldizkariaren inguruan biltzen zirenak: Felipe Juaristi, Carlos Aurtenetxe, Felix Marañá, Otxoa bera... Maila handiko aldizkariak ziren. Pentsatzen dut zarkar pixka bat jasoko zutela Aldunditik-edo. Haiek ere banandu ziren, bakoitza bere kontura dabil orain.

Ez zeneukan harremanik talde harekin?

Batere ez. Ez talde harekin, ez inorekin. Nik idatzi egiten nuen. Beste kontu batzuetan ez, baina horretan egoskorra eta borondate handikoa izan naiz beti. Egiten nuenak baliorik ote zeukan arrastorik izan gabe, horretan segitzen nuen.

Tira, orain *La Tertulia Errante*-ren parte zara gutxienez.

Bai. Circulo Riojanon hasi ginen, Kaxil-

dan segi genuen, eta Tedone jotetxean biltzen gara azkenaldian, asteazkenetan. Hiruzpalau gara finkoak, besteak nahi dutenean azaltzen dira. Idazle jendea, musikariak... jende polifazetikoa. Inork liburu bat argitaratu berrian, literatura izaten dugu hizpide. Inork ezer argitaratzen ez duen garaian, edozertaz aritzen gara. Batez ere, joaten naiz denbora daukadalak eta gustura aritzen naizelako halako kontuez hizketan, baina ez dugu artista talde bat osatzen, estetika batekin eta abar. Gutxienez badut kontu hauetaz norekin hitz egin, eta hori ez da gutxi hiri –eufemistikoki hitz eginez– berezi honetan. Nik honezkero baditut irakurle batzuk, bai hemen, eta batez ere Espainian. 2005etik aurrera urtero argitaratu dut liburu bat gutxienez, batzuetan bi, inoiz hiru. Erritmo horretan,

azkenerako gorroto zaituenak ere eza-
gutzen zaitu. Nire poemak gertukoak
dira, gainera. Erraztasun “engainagarri”
batez, baina jendeari iritsi egiten zaiz-
kio. Bizitzaz aritzen naiz, emozioez, mo-
mentuez... hori bilatzen dut literaturan.
Artea arteagatik ez zait interesatzen.

***Mientras me alejo* liburu berrian, idaz-
ten diozu zahartzaroari, maitasunari,
emakumeari, denboraren iraganari,
euriari... Gai berritzailleak zure poe-
sian, inondik ere.**

(Barrez) Hor jarraitzen dut aterkia gora
eta aterkia beheara. Idazle eklektikoen al-
dean –orain liburu errealista bat eta se-
gidan surrealista bat ateratzen dizuten
horiek–, nahiago ditut estilo jakin batera
jotzen dutenak.

Piñoi finkokoak.

Hori da. Hala ere, aurreko liburuekin al-
deratuz, honek badu berritasun bat: hari
bat dauka. Aurrena daude udako poe-
mak, gero udazkenekoak, gero negukoak
eta azkenik udaberrikoak. Hasieran uda-
berriarekin hasi eta neguan bukatzea
pentsatuta neukan, baina ikaragarri sa-
marra zelakoan, pentsatu nuen neureki-
ko: “Utziok esperantzari toki pixka bat,
hik horretan sinesten ez duan arren”.

***Bar de playa*-k ondo biltzen du libu-
ruaren tonu orokorra. Tabernatik
hondartzako gazte batzuei begira
dagoen bat mintzo da, kontatuz nola
haientzat ongi pasatzea gauza arrun-
ta den, nola uda den gazteen urtaroa,
eta nola bera jada ez den gogoratzen
gazte zeneko garaiez. Bizitzaren ert-
zean kokatzen den ahots bat da. Bi-
zitza han dago, hondartzan, gazteen
artean. Bera ikusle huts da.**

Liburuak argitaratu ahala, nire poesian
agertu da pixkanaka pertsonaia poetiko
bat –mintzo den hori–, nire antza handia
daukana, baina ez beti... Ohartuta nago
hasierako liburuetan pertsonaia hori bi-
zitzan sartuago dagoela, tabernako ger-
takarien protagonistetako bat dela, adi-
bidez. Denbora igaro ahala, tabernaren
erdigunetik ertzera igaro da pixkanaka,
agente aktibo izatetik gainontzekoek zer
egiten duten behatzera. Denboraren ira-
gana deitzen zaio horri. Orain beste une
bat bizi du.

**Azken errematearekin jokatzeko duzu
maiz. Poemak itxi zale zara.**

Nire poesia guztian dago hori, bai. Poe-
mak ixteak arazo bat dauka: ez badituzu

ondo ixten, poema izorratzen duzula. Al-diz, irekita uzten baduzu, arriskua duzu iradokitzaile izan nahian deus ez transmititzeko. Nik ixtera jotzen dut, itxieran egoten delako sarri hitzaren kolpe liriko.

Alferrikako hitzak kentzeari ere garrantzia ematen diozu.

Esaldi bati hamabost hitzek beharrean hamahiruk eusten badiote, nahiago hamahiru. Niretzat ideiak biluzik agertu behar du, orri gainean tenk, eta hala iraun. Bizirautean badu da bizirautea merezi duelako. Oraingoan ez dut kontua hain serio hartu, baina elipsirako joera daukat. Hori ona izan daiteke, eta ez hain ona, ze batzuetan, kentzearen kentzeaz, poemak zeukan poesia apurra kentzen diozu. Kontuz ibili beharra dago horrekin. Dena dela, ez zait erretorika sekula interesatu –nire poesia estiloarekin ez da ondo ezkontzen, gainera–. Erretorika gehiegikeria da, eta gaizki zahartzen da, gainera. Adjektibo distiratsu bat idatzi, eta handik bost urtera ezabatu egin nahi duzu.

Irakurle bezala ere ez zaizu interesatzen erretorika?

Asko gustatzen zaizkit “poeta txarrak”, 20ko hamarkadako bohemiakoak, bidean geratuak, hasiberrientzat direnak, gehienera. Erretorikoak dira maiz, baina gustuko ditut, gizatasun handikoak direlako. Borrokatu bai, baina deus lortu ez duen jende klase horren parte dira. Edo Borges en poesia ere ondo dago –nahiz ez den izugarri erretorikoa ere–. Gustatzen ez zaidana da betelana, apaingarria. Baina, irakurri? Nik espainiar literatura guztia irakurri dut. Ez da harrokeria, besterik gabe, ordu asko sartu ditut irakurtzen. Zer irakurtzen jarraitzen duan? Oso gauza gutxi: Becquer, Machado, Jimenez, Pedro Salinas, Cernuda, Gil de Biedma, Angel González, Luis Alberto de Cuenca, Luis Antonio de Viena, Garcia Montero... halakoak.

Aldiz, liburu denda batera sartzean, pentsatzen duzu: “Zenbat nobela, eta zein ederki idatziak denak, eta ze gutxi interesatzen zaizkidan”. Ongi idaztea ez da nahikoa, literaturak benetakoa izan behar du. Formalki egokia denak ez nau asetzen, orrialdea altxa dadin behar dut. Horregatik esaten

dut hori. Agian da jada ez ditudalako 20 urte, idazle askoren interesekin deskonexio bat sumatzen dudalako. Baina zintzurretik heltzen ez didan literatura ez zait interesatzen. Pio Baroja, adibidez, traketsa da askotan: adberbio asko sartzen ditu, asko *gerundeatzen* du, baina bere idatziek sekulako bizitza daukate. Nahiago dut literatura inperfektu bizi bat, literatura perfektu hil bat baino.

Zahartzaroa da zure beste gaietako bat. Las arrugas-en diozu egun inork ez duela zaharra izan nahi, are gutxiago zahar itxura eduki.

Aurpegi zahartuek, adinak, zimurrek... lehen adierazten zuten pertsona horrek denbora igaro zuela lur honetan, bazuten prestigio hori. Garai fribolootan inork ez du zimurrik nahi, kristo guztiak egon nahi du 60rekin 35 balitu bezala. Erotzekoa da gaztetasuna gurtzeko obsesio hau. Noski, gero ikusten dira hortik zehar gauza beldurgarri batzuk...

Nahiago dut literatura inperfektu bizi bat, literatura perfektu hila baino

Poetak ere ez daude onenean. Lehen porrotaren epika zeukaten, orain ezta hori ere. Zertarako idatzi orduan?

Hain justu horretaz idaztea gelditzen da, begira. Poeta frakasatuak ilunabarreko dir-dir bat botatzen zuela zirudien lehen. Orain, poetek –nik ezagutzen ditudan askok behintzat– ongi bizi nahi dute, neguan berogailua piztu, asko bidaia... Idatziko dizut poema bat porrotari buruz, baina ez nazala ni uki.

Adin zaila omen da “aukerak bukatzen diren” adin hori. Gustatu zait kontzeptua.

Philip Larkinen poema batetik hartutako mailegu bat da. Nire adina da adin zaila. Ez nuke tragikoegi agertu nahi: adin honetan oraindik ere bizi zara, barre egiten duzu, eta abar. Baina bada adin bat aukerak bukatzen direna: sinpleki, gauza batzuk jada ezin dituzu egin. Eta datorrena ez denez bereziki zoragarria... Tarteka etortzen den sentsazioa da. Igande arratsalde batez, taberna batean, euriari begira, hasten zara bizitza errepasatzen eta pentsatzen duzu, “joder, a ze desastrea”. Ordu erdi beranduago agian zaude alaiago, baina...

Bizirautea, mundua behatzea eta, asko jota, hori idatzita uztea al da gelditzen dena?

Une jakin batetik aurrera, ez da gutxi. Hori daukazu bitartean, badaukazu zerbait. Egia da, bizitzaren udazkenaz ari dira nire poemak azkenaldian, tranparik gabe. Eta ez dut esaten eztabaidagarria ez denik: etor daiteke nire adineko norbait sekulako bizipozarekin galdetuz ea ze arraio esaten ari naizen. Baina ni naizenez hitz egiten duena, nire mundu ikuskera agertzen da. Gainera, beti aurki daitezke irekitako leiho batzuk, poemaren bat umorezkoa, are, alai...

Aizu, zer moduz daramazu sarien kontua? Aurrena Euskadi Saria, gero Melilla Hiria... Tokitan dago sarigarri ez zen poeta madarikatua.

Ez nintzela sarigarria nioen nire literatura ez delako oso *literarioa*, kritika hotz utz dezakeelako. Gainera, sari bat jasotzeko hainbat ezaugarri bete behar ditu batek. Beti izango dituzu aukera gehiago inguruan bultzatzen zaituen talderen bat baduzu, bakarrik bazaude baino. Hori guztia kontuan izanda, ni ez nintzen sarigarri. Gelditzen nintzen Euskadi Sarietan finalista, baina ez nuen inoiz irabazten. Oraingoan, uste dut ibilbidea saritu nahi izan didatela. Baten batek esango zuen, “honi eman beharko zioagu zerbait noizbait”. Gainera, berme handiekin zetorren liburu hau: liburuzainen saria eskuratu zuen, Espainiako Kritikaren Sarian finalista geratu zen, baita Espainiako Sari Nazionalean ere...

Bazela garaia iruditzen zaizu?

Ez dakit, agian. Jada ez nuen espero... tokiz kanpo bezala harrapatu nau. Gertatu da, ba primeran. Nik idazten jarraituko dut. ●